

LİBERAL PERSPEKTİF ANALİZ

SAYI: 29 • EKİM 2025

SAYILARIN SİYASETİ: TÜİK'İN GÜVEN KRİZİ

Dr. Caner Gerek

LIBERAL PERSPEKTİF ANALİZ

Sayı: 29 • Ekim 2025

**SAYILARIN SİYASETİ:
TÜİK'İN GÜVEN KRİZİ**

Dr. Caner Gerek

© Özgürlük Araştırmaları Derneęi, 2025

Bu alışma, Friedrich Naumann Vakfı Türkiye Ofisi (FNF Türkiye) tarafından desteklenmektedir. Bu çalışmadaki görüşler yazara aittir Friedrich Naumann Vakfı Türkiye Ofisi (FNF Türkiye) ve Özgürlük Araştırmaları Derneęi'nin görüşlerini yansıtmaz.

Özgürlük Araştırmaları Derneęi

Çankaya Mah., Atatürk Bul., No: 160 D: 10 Çankaya, Ankara

(312) 213 24 00 www.oad.org.tr info@oad.org.tr

[f](https://www.facebook.com/ozgurlukarastirmalari) [ozgurlukarastirmalari](https://www.facebook.com/ozgurlukarastirmalari) [ozgurlukar](https://www.twitter.com/ozgurlukar)

Tasarım ve Dizgi:
Serbest Kitaplar
serbestkitaplar.com

Dr. Caner Gerek

1983 Osmaniye doğumlu. Lisans eğitimini Bilgi Üniversitesi İşletme-İktisat bölümünde tamamlayan Caner Gerek, yüksek lisansını Boğaziçi Üniversitesi iktisat bölümünde tamamladı. Doktora derecesini ise bankacılık performansı üzerine yaptığı teorik ve ampirik araştırmalarla Leicester Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra 2016 yılında Türkiye'yi döndü. Halen Kırklareli Üniversitesi'nde zorunlu kamu hizmetini yapmakta ve çeşitli platformlarda ekonomi üzerine makaleler yazmakta.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	6
1. GÜVEN PROBLEMİNİN KAYNAKLARI	6
1.1. Güven Probleminin Siyasi Kaynakları	6
1.2. Güven Probleminin TÜİK Kaynakları	8
1.2.1. İstatistiklere Dayanan Güven Problemleri	8
1.2.1.1. <i>İşsizlik Ölçümündeki Problemler</i>	8
1.2.1.2. <i>Enflasyon Ölçümündeki Problemler</i>	10
1.2.1.2.1. <i>TÜİK Enflasyon Ölçümünün Etkisi</i>	10
1.2.1.2.2. <i>Alternatif Enflasyon: ENAG Etkisi</i>	13
1.2.1.3. <i>Milli Gelir Düzeltmesi ve Diğer Ölçüm Problemleri</i>	14
1.2.2. İstatistik Dışı Güven Problemleri	16
2. TÜİK'TEKİ YAPISAL SORUNLAR	17
2.1. Liyakat ve Kurumsallık Vaka Örneği: TÜİK Basın Toplantısı Sunumu	18
3. YANLIŞ İSTATİSTİK ÖLÇÜMÜNÜN ETKİLERİ	19
4. TÜİK İÇİN YAPISAL REFORM ÖNERİLERİ	22
SONUÇ	24
KAYNAKÇA	25

ŞEKİLLER VE TABLOLAR

Tablo 1:	2025 Yılı II. Çeyrek İtibariyle İşgücüne Dahil Olmayanlar (Bin Kişi).....	9
Tablo 2:	TÜİK Başkanları Görev Başlangıç Ve Bitiş Tarihleri 2011-2025.....	17
Grafik 1:	Geniş ve Dar Tanımlı İşsizlik Oranları (%).....	10
Grafik 2:	İTO (ÜGE) – TÜİK (TÜFE) Enflasyon Farklılaşması.....	11
Grafik 3:	ÜGE ile TÜFE Arasındaki Enflasyon Farkının Zamansal Değişimi.....	12
Grafik 4:	Farklı TÜİK Ölçümlerinde Giyim Fiyatları Farklılaşması.....	13
Grafik 5:	Geleceğe Dair Enflasyon Beklentileri.....	21

**Güvenilir olmayan ve güncelliğini yitirmiş verilere dayanan kararlar ise belirsizlikleri artırarak öngörülebilirliği azaltmakta ve stratejik düzeyde hatalı yöne-
limlere neden olabilmektedir.**

GİRİŞ

Modern toplumların sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi, piyasaların daha doğru çalışması ve sürdürülebilir kalkınma politikalarının oluşturulabilmesi, güvenilir ve güncel istatistiklere duyulan ihtiyaçla doğrudan ilişkilidir. Bu güvenilir ve güncel istatistiklerle kararların alınması hem risklerin öngörülmesini kolaylaştırmakta hem de olası olumsuz sonuçların önüne geçilmesine yardımcı olmaktadır. Güvenilir olmayan ve güncelliğini yitirmiş verilere dayanan kararlar ise belirsizlikleri artırarak öngörülebilirliği azaltmakta ve stratejik düzeyde hatalı yönelimlere neden olabilmektedir. Yönetim bilimci Peter F. Drucker'ın da ifade ettiği üzere ölçemediğiniz şeyi yönetemezsiniz. Benzer şekilde, her durumda mutlak bir şekilde geçerli olmasa da Lord Kelvin'in şu sözü de bu yaklaşımı desteklemektedir: "Konuştuğunuz şeyi ölçebildiğinizde ve bunu sayılarla ifade edebildiğinizde, onun hakkında bir şeyler biliyorsunuz demektir." Bu nedenle, özellikle stratejik süreçlerde veri temelli bir yaklaşım benimsemek; konuştuğunuz konu hakkında bir şeyler bilmeyi, bilgiye dayalı hareket etmeyi, belirsizlikleri azaltmayı ve başarı şansını artırmayı mümkün kılmaktadır.

Türkiye'de ihtiyaç duyulan bu istatistikleri sağlamakla görevli kuruluş, Türkiye İstatistik Kurumu yani TÜİK'tir. TÜİK kuruluş yasasında tanımlandığı haliyle, ülkenin ekonomi, sosyal konular, demografi, kültür, çevre, bilim ve teknoloji alanları ile gerekli görülen diğer alanlardaki istatistiklerini derlemek, değerlendirmek ve yayımlamakla görevli bir devlet kurumudur. TÜİK'in ülkenin mevcut koşullarını yansıtmaya zorunluluğuyla üstlendiği bu misyon beraberinde bağımsız veri ve istatistik üretimini de gerektirmektedir. Ancak son yıllarda bağımsız ve güvenilir veri üretimi konusunda TÜİK ciddi eleştirilere maruz kalmaktadır. Başta enflasyon ve işsizlik olmak üzere birçok istatistiki verinin sokaktaki gerçeklerle örtüşmediği düşüncesiyle, kamuoyunda kuruma yönelik bir güven kaybı oluşmuştur. Ortaya çıkan güven kaybı ise uzun vadede telafisi güç bir noktaya ulaşmış durumdadır. TÜİK'in gerçeği yansıtmak yerine gerçekliği yeniden inşası, giderek toplumsal mutabakatı zedeleyen bir noktaya evrilmiştir.

1. GÜVEN PROBLEMİNİN KAYNAKLARI

1.1. Güven Probleminin Siyasi Kaynakları

Demokrasilerde iktidarların performansını değerlendirmenin önemli bir bölümü liderlik, vizyon, yönetim becerisi ve iletişim gibi rakamlarla ölçül-

mesi zor niteliklere dayansa da bu performans belirli ölçüde istatistiklerle değerlendirilebilmektedir. İstatistiklerle ölçülebilen önemli bileşenlerden birisi ekonomik performanstır. Ekonomik performansın hem önemli bir oy tercihi ve memnuniyet değişkeni olması, hem de ölçülebilirliğinin diğer performans kriterlerine göre daha yüksek olması, iktidarların ekonomik performans göstergelerine daha fazla önem vermesine yol açmaktadır. Birçok iktidar için ekonomik performansın ölçümü ise milli gelirdeki artış, yani ekonomik büyümedir. Ekonomik büyüme özellikle otoriter rejimlerin meşruiyetinin önemli bir parçasıdır. Bu otoriter rejimler için ekonomik büyüme, her zaman en önemli ve acil amaç olagelmiş, ekonomi politikaları bu göstergenin iyiye gideceği duruma göre şekillendirilmeye çalışılmıştır. Türkiye’de de özellikle 2010’lu yılların sonlarından itibaren bu ekonomik büyüme göstergesi iktidar için öncelikli hale gelmiştir. Ekonomik büyümenin yüksek seyretmesi için dönem dönem düşük faiz politikası ile hanehalkının daha fazla tüketmesi ve iş dünyasının daha çok yatırım yapması hedeflenmiştir. Fakat bu politika, ekonomik büyümeye yeterli katkıyı sağlamadığı gibi Türkiye’yi 2021 yılı sonundan itibaren yüksek enflasyon sorunuyla baş başa bırakmıştır.

Yüksek enflasyon sorunu iktidarın ekonomik performansa dayanan meşruiyetini sorgulatacak ve oy oranını düşürebilecek bir sorundu. Enflasyon pahasına yüksek tutulmaya çalışılan ekonomik büyüme de nihayet enflasyon kaynaklı olarak düşmeye başladı. Fakat iktidarı olumsuz etkileyecek ekonomik sorunlar ekonomik büyüme ve enflasyonla sınırlı değildi. Bu göstergelere ek olarak işsizlik oranı da oldukça önemliydi. Tüm bu iktisadi göstergelerin iktidarın performansını kötü göstermemesi gerekiyordu. Meşruiyetin yanısıra kamu tarafından açıklanan istatistiki veriler propaganda malzemesi olarak kullanılabilmekte, kamuoyu algısı kontrol altında tutulabilmekteydi. Üstelik uygulanan hatalı ekonomik politikaların beraberinde getireceği yoksullaşma, istatistiki verilerin kullanımıyla daha kontrollü ve yumuşak şekilde gerçekleşebilecekti. Bu veriler, doğrudan asgari ücret ve memur maaş zamlarını, dolaylı olarak da genel ücretleri belirlemektedir. Ücretlerin reel olarak düşmesi, düşük istatistiki ölçümlerle çok daha kolay ve meşru hale getirilebiliyordu. Ayrıca uluslararası imaj ve yabancı yatırımcının ilgisi bu istatistiklere göre şekillenmektedir. Enflasyonun hızla arttığı böylesi bir dönemde Türkiye’de daha önce görülmemiş seviyede ve sıklıkta enflasyon istatistiklerinde tuhafliklar baş göstermeye başladı. Alternatif enflasyon ölçümleriyle birlikte, hanehalklarının algıladığı enflasyon ile TÜİK’in açıkladığı enflasyon arasındaki fark, şimdiye kadarki en yüksek

Yüksek enflasyon sorunu iktidarın ekonomik performansa dayanan meşruiyetini sorgulatacak ve oy oranını düşürebilecek bir sorundu.

TÜİK'in yayımladığı işsizlik istatistiklerine bakacak olursak, açıklanan işsizlik istatistiklerinin bir başarıyı gösteren istatistikler olmasa da başarısızlığı perdeleyen istatistikler olduğu iddia edilebilir.

seviyeye ulaştı. Burada ortaya çıkan görece daha yüksek güven sorunu, diğer güven sorunlarıyla birleşerek TÜİK verilerine duyulan genel güvenin sarsılmasına yol açtı.

1.2. Güven Probleminin TÜİK Kaynakları

1.2.1. İstatistiklere Dayanan Güven Problemleri

1.2.1.1. İşsizlik Ölçümündeki Problemler

TÜİK her ne kadar kurumsal olarak ekonomi dışı ölçümler de yapsa genellikle tartışmalara konu olan gözlemlenmesi ve kanaat belirtilmesi daha kolay olan ekonomik ölçümlerdir. Ekonomik ölçümlerse daha çok üç gösterge üzerine yoğunlaşmaktadır: işsizlik, enflasyon ve büyüme. Bu göstergelerin her biri, ekonomik tabloya dair farklı bir boyutu yansıtmaktadır.

İlk olarak, TÜİK'in yayımladığı işsizlik istatistiklerine bakacak olursak, açıklanan işsizlik istatistiklerinin bir başarıyı gösteren istatistikler olmasa da başarısızlığı perdeleyen istatistikler olduğu iddia edilebilir. Başarısızlığın perdelenmesi de başarısızlığın konuşulmasını engellemektedir. Buradaki sorunu anlamak için önce işsizlik istatistiklerine dair tanımlamaları incelemek gerekmektedir. TÜİK metodolojik açıklamalar kısmında dar tanımlı işsizliği şöyle açıklamakta: *Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan kişilerden iş aramak için son dört hafta içinde aktif iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm kişiler işsiz nüfusa dahildir. İşgücü ise işsizler ile istihdam edilenlerin toplamıdır. Bu durumda TÜİK'in hesapladığı dar tanımlı işsizlik oranı işsiz sayısının toplam işgücüne oranıdır.*

Bu formüle göre hesaplanan işsiz sayısında önemli bir nüans var ki o da işgücüne dahil olmayan insanlardır. 15 yaş üstü olup işgücü kategorisinde yer almayan kişilerin oluşturduğu kategoride *iş bulma ümidi olmayanlar, işbaşı yapabilecek olup iş aramayanlar, iş arayıp işbaşı yapamayacak olanlar, ev işleriyle meşgul, eğitim/öğretim, emekli, çalışamaz halde ve diğer* bulunmaktadır. Tablo 1'de görüleceği üzere *iş bulma ümidi olmayanlar* ve *işbaşı yapabilecek olup iş aramayanlar* 2025 yılının ikinci çeyreği itibarıyla yaklaşık olarak 4,9 milyon kişidir. Ayrıca yaklaşık 5,5 milyon kişi *ev işleriyle meşgul* kategorisinde sayılarak işgücü piyasasının dışında tanımlanmaktadır. Bu tanıma göre aylarca iş aradığı halde iş bulamadığı için

Tablo 1: 2025 Yılı II. Çeyrek İtibariyle İşgücüne Dahil Olmayanlar (Bin Kişi)

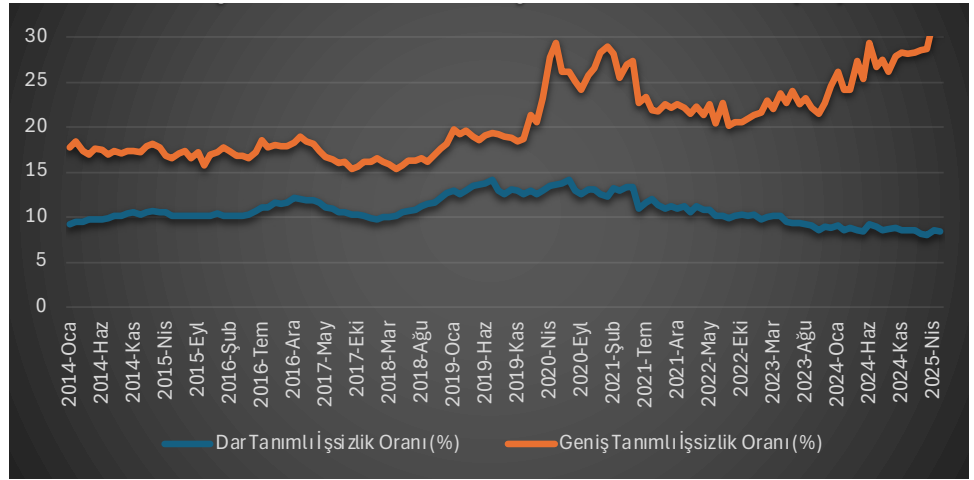
İş bulma ümidi olmayanlar	2484
İşbaşı yapabilecek olup iş aramayanlar	2419
İş arayıp işbaşı yapamayacak olanlar	206
Ev işleriyle meşgul	5534
Eğitim/öğretim	3846
Emekli	3562
Çalışamaz halde	7946
Diğer	4796
Toplam işgücüne dahil olmayanlar	30794

Kaynak: TÜİK İşgücü İstatistikleri, 2025
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-II.-Ceyrek:-Nisan-Haziran,-2025-54070> (Erişim tarihi: 30.08.2025)

Bu üç kategorideki yaklaşık 10,4 milyon kişi işgücü dışında kalırken dar tanımlı toplam işsiz sayısı 3 milyon, toplam işgücü 30 milyon civarında seyretmektedir.

aktif iş aramayı bırakmış birisi de işsiz olarak kabul edilmektedir. Bu kişiler işsizlik formülündeki işsiz ve işgücü tanımı dışında gözükmekte ve haliyle de işsizlik oranı gerçek durumdan çok daha düşük çıkmaktadır. Bu üç kategorideki yaklaşık 10,4 milyon kişi işgücü dışında kalırken dar tanımlı toplam işsiz sayısı 3 milyon, toplam işgücü 30 milyon civarında seyretmektedir. Toplam işgücüne dahil olmayan nüfus ise 30,7 milyon civarında ve haliyle işgücüne dahil nüfus kadar işgücüne dahil olmayan bir nüfus bulunmaktadır. Böylece mevcut iktidarın işsizlik karnesi başarısız gözükmekten uzaklaşmakta ve işsizlik tali bir sorunmuş gibi gözükmektedir.

Dar tanımlı işsizliğe karşı iktisatçılar geniş tanımlı işsizlik adı verilen bir tanımlama ile gerçek işsizliği ölçmeye çalışmaktadır. Bu alternatif geniş tanımlı işsizliği Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) emeğin eksik kullanımı olarak değerlendirmekte ve dar tanımlı işsizliğe ek olarak zamana bağlı eksik istihdam edilenleri (mevsimlik çalışanlar ve kısa zamanlı çalışanlar) ve potansiyel işgücü içinde olup çalışmayan ancak iş bulursa çalışmak isteyenleri dahil etmektedir. Bu doğrultuda Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK-AR) geniş tanımlı işsizliği hesaplamaktadır. DİSK-AR'ın yaptığı hesaplamaya göre Haziran 2025 itibariyle mevsim etkisinden arındırılmış geniş tanımlı işsizlik oranı %32,9'dur. TÜİK'in açıkladığı Haziran ayı mevsim etkisinden arındırılmış dar tanımlı işsizlik oranı ise sadece %8,6'dır. %8,6'lık işsizlik oranı bile oldukça yüksek bir işsizlik oranı iken geniş tanımlı işsizlik-

Grafik 1: Geniş ve Dar Tanımlı İşsizlik Oranları (%)

Kaynak: TÜİK, DİSK-AR,

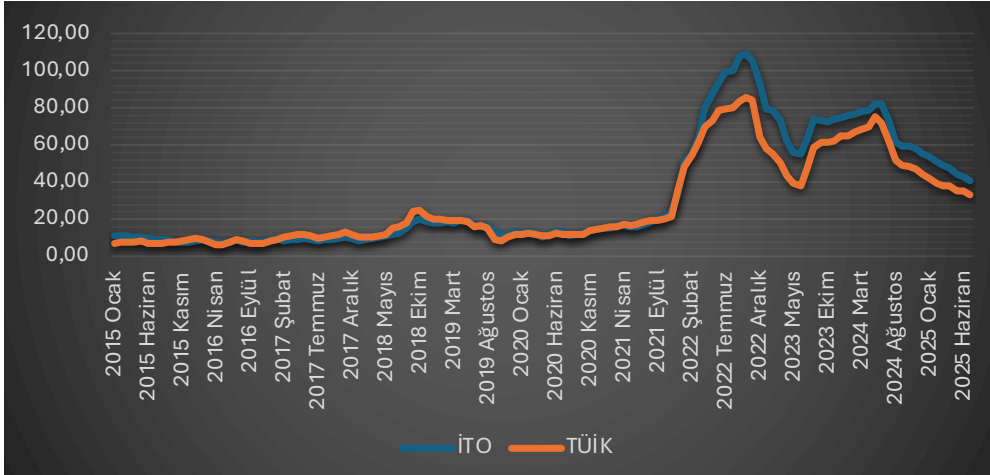
<https://arastirma.disk.org.tr/wp-content/uploads/2025/04/Issizligin-gorunu-mu-NISAN-2025.pdf> (Erişim tarihi: 30.08.2025)

le karşılaştırıldığında istihdam piyasasındaki kötü resmi gölgelemektedir. Grafik 1’de görüleceği üzere 2020’li yıllarda daha da açılan aradaki bu fark iktidarın lehine ya da onun görmek isteyeceği şekilde geliştiği için TÜİK tarafından açıklanan işsizlik oranı kuruma olan güveni zaten uzun süredir zedelemekteydi.

1.2.1.2. Enflasyon Ölçümündeki Problemler

1.2.1.2.1. TÜİK Enflasyon Ölçümünün Etkisi

TÜİK’in açıkladığı verilere güvenin sarsılmasında, enflasyon istatistikleri işsizlik verilerine kıyasla daha fazla tartışma yaratmış ve etkili olmuştur. TÜİK tarafından yayımlanan düşük enflasyon oranları güveni oldukça azaltsa da düşük enflasyon ölçümü tartışması Türkiye’ye özgü değildir, dünyada birçok ülkede yaşanmaktadır. Hanehalkları çeşitli sebeplerle ölçülen enflasyonun algılanan enflasyondan düşük olduğunu düşünmektedir. Bunun sebeplerinden birisi hanelerin tükettiği ürünlerle enflasyon sepetindeki ürünlerin farklı olduğu algısıdır. Her ne kadar enflasyon sepeti ile hanelerin tüketimleri belirli bir oranda ayrışsa da enflasyonun yanlış ölçüldüğünü iddia edecek düzeyde bir farklılık bulunmamaktadır. İkinci bir nedense kalitedeki değişimdir. Başta elektronik ürünler olmak üzere fiyatla beraber ürün kalitesindeki artışların da hesaba katılması gerektiğinden istatistik kurumları kalite düzeltmesi yapmakta fakat haneler sadece fiyat artışla-

Grafik 2: İTO (ÜGE) – TÜİK (TÜFE) Enflasyon Farklılaşması

Kaynak: İTO, TÜİK

Her ne kadar dünyanın geri kalanında da bu tartışma söz konusu olsa da Türkiye’de yaşanan durum dünyadaki tartışmaların ötesine gitmekte, onlardan ayrılmaktadır.

rına odaklandıklarından ürün kalitesindeki artışları göz ardı etmektedir. Ayrıca insanlar psikolojik olarak fiyat artışlarına fiyat düşüşlerine nazaran daha yüksek tepki verebilmektedir (Stanisławska, 2019). Bu gibi nedenler dünyada enflasyonun hesaplanandan daha yüksek algılanmasına neden olmakta, özellikle yüksek enflasyon dönemlerinde fiyat artışlarının karmaşıklığı da bu algıyı pekiştirmektedir. Her ne kadar dünyanın geri kalanında da bu tartışma söz konusu olsa da Türkiye’de yaşanan durum dünyadaki tartışmaların ötesine gitmekte, onlardan ayrılmaktadır.

Dünyada enflasyon ölçüm yöntemlerine dair tartışmalar genel bir çerçevede yürürken, Türkiye’deki tartışma çok daha derin ve siyasi bir boyut taşımaktadır. Bu tartışmalar iki farklı dönemde yaşanmış ve enflasyonun yanlış ölçüldüğü düşüncesinden hareketle TÜİK hedef alınmıştır. TÜİK verilerine yönelik ilk tartışma, 2000’li yılların başında enflasyonun halkın tüketim alışkanlıklarını yansıtmayan ürünlerle ölçüldüğü iddialarıyla gündeme gelmiştir. Özellikle dönemin Ankara Ticaret Odası Başkanı Sinan Aygün, TÜİK’in pinpon topu ile enflasyon ölçerek enflasyonu düşük çıkardığı iddiasıyla sıkça konuyu gündeme taşımıştı.¹ Aslında enflasyona etkisi ihmal edilir düzeyde oldukça düşük olmasına rağmen pinpon topu meselesi kamuoyunda öyle kalıcı bir iz bıraktı ki, ürün uzun süre önce sepetten çıkarılmış olmasına rağmen, 2024 yılında CHP Genel Başkanı Özgür Özel’in hâlâ “enflasyonu pinpon topu ile ölçüyorlar” eleştirisini TÜİK yalanlamak zorun-

¹ https://bigpara.hurriyet.com.tr/haberler/genel-haberler/sinan-aygun-turk-ekonomisi-dolarkes-oldu_ID383615/ (Erişim tarihi: 30.8.2025)

Grafikte görüleceği üzere bu iki kurumun ölçümleri 2022 yılı başına kadar birbiriyle örtüşen bir patika izlemekteydi. Sonrasında açıklaması zor bir farklılık ortaya çıktı ve TÜİK'in açıkladığı enflasyonu görece düşük kaldı.

Grafik 3: ÜGE ile TÜFE Arasındaki Enflasyon Farkının Zamansal Değişimi

Kaynak: İTO, TÜİK

da kaldı.² İkinci dönemse, enflasyonun hızla arttığı ve alternatif enflasyon ölçümleriyle TÜİK verileri arasında belirgin bir ayrışmanın yaşandığı 2021 sonu itibariyle başlamaktadır. Aşağıdaki Grafik 2'de TÜİK Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) ile İstanbul Ticaret Odası'nın yayımladığı Ücretliler Geçinme Endeksi'nin (ÜGE) zamansal değişimleri gösterilmektedir. Grafikte görüleceği üzere bu iki kurumun ölçümleri 2022 yılı başına kadar birbiriyle örtüşen bir patika izlemekteydi. Sonrasında açıklaması zor bir farklılık ortaya çıktı ve TÜİK'in açıkladığı enflasyonu görece düşük kaldı. Grafik 3 ÜGE'nin TÜFE'den farkını yüzde puan olarak göstermektedir. 2022 yılına gelene kadar sıfır etrafında farklılıklar oluşurken 2022 yılı başıyla açık şekilde TÜFE'nin çok daha düşük kaldığı bir ayrışma görülmektedir. Özellikle 2022 yılının ikinci yarısında bu ayrışma ölçüm farklılıklarıyla açıklanamayacak bir seviyeye gelmiştir.

Bu iki kuruluş aslında farklı enflasyonları ölçmektedir. TÜFE Türkiye genelinde tüketicilerin tükettiği ürünlerin enflasyonunu ölçerken, ÜGE farklı ürün sepeti ve ağırlıklarıyla İstanbul'daki enflasyonu ölçmeye çalışmaktadır. ÜGE yakın zamana kadar 1998 yılında oluşturulmuş bir ürün sepeti üzerinden ölçerken, TÜİK çok daha güncel bir madde sepeti kullanmaktadır. Dolayısıyla sonuçların büyük ölçüde örtüşmesi gerekmemektedir. Fakat

² <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/tuik-chp-genel-baskani-ozelin-enflasyon-sepeti-iddialarina-listeyi-aciklayarak-yanit-verdi/3434723> (Erişim tarihi: 25.8.2025)

Grafik 4: Farklı TÜİK Ölçümlerinde Giyim Fiyatları Farklılaşması

Kaynak: Ali Hakan Kara, X paylaşımı

https://x.com/ali_hakan_kara/status/1955318285617991972/photo/1 (Erişim tarihi: 30.8.2025)

Yani aynı kurum farklı giyim istatistik yayımlarında birbirinden oldukça uzak fiyat artışları bularak kendiyle çelişmektedir.

2022'ye kadar oldukça yakın ölçümler gerçekleştiği de grafiklerde görünmektedir. Dolayısıyla burada daha önce rastlanmamış ve kuşku uyandırıcı bir fark gözlemlenmektedir.

Enflasyon farklılaşmasına dair istatistiki bulgular bununla da sınırlı değildir. TÜİK tarafında bu düşük ölçümün nedenlerinin birisi giyim enflasyonunun düşük çıkmasıdır. Giyim fiyatlarında TÜİK'in kendi içindeki çelişisini gösteren bir grafiği eski Merkez Bankası Başekonomisti Ali Hakan Kara paylaşmıştır. Grafik 4'e göre TÜİK'in hazırladığı perakende giyim satış fiyat endeksi yine 2022 yılından itibaren TÜİK'in hesapladığı giyim enflasyonundan ayrılmakta ve giyim enflasyonu perakende satış fiyatlarının oldukça altında kalmakta, enflasyonu aşağı çekmektedir. Yani aynı kurum farklı giyim istatistik yayımlarında birbirinden oldukça uzak fiyat artışları bularak kendiyle çelişmektedir.

1.2.1.2.2. Alternatif Enflasyon: ENAG Etkisi

İstatistiklerden kaynaklı güven probleminde bir diğer etken alternatif enflasyon ölçümlerinin enflasyonu daha yüksek bulması oldu. Burada İstanbul Ticaret Odası (İTO) ve Enflasyon Araştırma Grubu (ENAG) ölçümleri önemli etken oldular. Algıladığı enflasyon çok daha yüksek olan hanehalkları bu iki kuruluşun TÜİK'e göre daha yüksek enflasyon ölçmesi nedeniyle açıkladıkları enflasyon oranlarını daha gerçekçi ve güvenilir buldu. Burada özellikle ENAG enflasyonu İTO Ücretliler Geçinme Endeksi'ne göre çok

Yine de tüm bu soru işaretlerine rağmen ENAG, TÜİK'e olan güveni oldukça erozyona uğratmıştır.

daha yukarda bir enflasyon olması nedeniyle daha takip edilen enflasyon oldu. ENAG ile fark açıldıkça TÜİK'e güven de o derece azaldı. Fakat alternatif bir kuruluşun enflasyonu daha yüksek ölçmesi onu otomatik olarak daha doğru yapmamaktadır. Doğruluğu belirleyen kriter yükseklik değil, metodolojik doğruluktur. Bu noktada ENAG ölçümlerine dair birçok soru işareti bulunmaktadır. Kurum paylaşılan veriler ve metodoloji konusunda yeterince şeffaf değildir. TÜİK'e yapılan eleştirilerin merkezinde olan madde fiyatlarına ulaşamama sorunu burada da yaşanmaktadır. ENAG, oldukça dar bir kadroyla çalıştığı için TÜİK'in sahip olduğu geniş saha erişimi ve fiziksel veri toplama imkânlarına sahip değildir. Örneğin, TÜİK, ENAG'ın yetersizliğine kanıt olarak, enflasyon sepetindeki ürünlerin fiyatlarını doğrudan pazar ve perakende noktalarından düzenli ve kapsamlı bir şekilde toplayamamasını göstermektedir.

ENAG açısından bir diğer çelişkili durum madde ağırlıklandırmasında TÜİK'e olan bağlılığıdır. Enflasyon ölçümünde her ürünün belirli bir tüketim ağırlığı vardır. Enflasyon, mal ve hizmet fiyatlarındaki değişimlerin, bu ürünlerin tüketim içindeki ağırlıklarıyla çarpılarak hesaplanan ortalama artış oranıdır. Daha çok tüketilen ürünlerin enflasyon sepetindeki ağırlığı daha yüksek ve dolayısıyla enflasyon, ağırlığı yüksek ürünlerin fiyat değişimlerine daha hassastır. Daha az tüketilen ürünlerin sepet içerisinde ağırlığı ise daha düşük ve o ürünlerdeki fiyat değişiminin enflasyonist etkisi daha azdır. İşte bu noktada ürünlerin sepet içerisindeki ağırlıkları TÜİK'in yaptığı hanehalkı tüketim harcamaları anketine göre belirlenmektedir. Burada güvenilir bulunmayan kurumun yaptığı anketler neticesinde ortaya çıkan madde sepeti ağırlıklandırmalarını kullanmak çelişkili bir durumu ortaya çıkarmaktadır. Zira bu ağırlıklandırmalar enflasyonu istenildiği takdirde daha düşük çıkarabilecektir. O nedenle güvensiz bulunan TÜİK'in verilerini kullanmaları nedeniyle de ENAG soru işareti yaratan bir ölçüm yapmaktadır. Yine de tüm bu soru işaretlerine rağmen ENAG, TÜİK'e olan güveni oldukça erozyona uğratmıştır.

1.2.1.3. Milli Gelir Düzeltmesi ve Diğer Ölçüm Problemleri

İşsizlik ve enflasyonda yaşanan güven problemleri dışında milli gelir hesaplamasındaki revizyonlar da dikkat çekicidir. Milli gelir hesaplamaları tahminler üzerinden yapılmakta ve bu tahminlerin ara ara iyileştirilmesi için yöntem değişiklikleri gerekmektedir. Bu değişiklikler genelde düşük etkide olsa da yüksek etkinin olduğu dünya örnekleri de bulunmaktadır.

Örneğin Nijerya 2014 yılında yöntem değişikliğine giderek Nijerya film sektörü (Nollywood) ve cep telefonu hizmetlerinin ekonomide çok daha fazla ağırlık taşıdığı iddiasıyla milli geliri yeniden hesapladı. Yeni hesaplama sonucunda milli gelir %89 oranında artış gösterdi ve kişi başı gelir de buna paralel olarak birden yükseldi. Benzer uygulamalar Gana ve Kenya gibi ülkelerde de görüldü. Avrupa'da ise 1987 yılında İtalya kayıt dışı ekonomiyi de milli gelir hesaplamasına dahil ederek birden milli geliri büyük oranda artırmıştı. Bu az görülen milli gelirdeki büyük revizyonlarından birisi de Türkiye'de 2008 yılında yaşandı. Yöntemsel değişiklikle milli gelir %31,6 oranında artarken, kişi başı milli gelir 2020 dolar arttı.

Ekonomik büyüme oranını etkileyen bir diğer gelişme ise ilki kadar etki yapmasa da 2016 yılından itibaren yine metodolojik değişikliklere gidilmesi ile yaşandı. Burada özellikle milli gelir hesaplamasında baz yılın 2009 yılı olarak seçilmesi oldukça tartışmalara neden oldu. 2009 yılı ekonominin küresel ekonomik kriz nedeniyle küçüldüğü bir yıldır ve bu yılın baz yıl olarak alınması ileriki yıllarda ekonomik büyümenin daha yüksek hesaplanmasına sebep oldu. Bu yeni hesaplama yöntemiyle 2015 yılı ekonomik büyümesi %4'ten %6,1'e çıkarken, dolar bazlı milli gelir 720 milyar dolardan 861 milyar dolara yükseldi. Böylelikle ekonomik üretimin daha yüksek olmasıyla, kişi başı millî gelir ve toplumsal refahın daha yüksek bir seviyeye ulaştığını gösteren bir istatistik ortaya çıkmış oldu. Son olarak, hanehalkının eşitsizlik kaynaklı büyümeden yeterince pay alamaması, TÜİK'in açıkladığı büyüme verilerinin kamuoyunda sorgulanmasına neden olan bir diğer gelişme oldu.

Yukarıdaki temel üç ekonomik göstergeye ek olarak enflasyon verilerinin farklılaşması diğer istatistiki ölçümleri de hatalı ve şüpheli hale getirebilmektedir. Burayı anlamak için iktisattaki nominal ile reel değişken ayrımını açıklamak gerekmektedir. Nominal değişkenler güncel parasal terimlerle ifade edilirken reel değişkenler fiyat değişimine göre düzeltilmiş ifadelerdir. Örneğin milli gelir üretim miktarları ile fiyatlarının çarpımının toplamına eşittir ve enflasyon döneminde üretilen ürün miktarı sabit kalsa bile milli gelir artan fiyatlarla artar. Ülkenin üretimi yerinde sayarken milli gelirdeki artış gerçek olmayan bir refah artışını ima edeceği için enflasyondan arındırılarak reel büyüme hesaplanır. Temel ekonomik göstergeler arasında yer alan ekonomik büyüme göstergesi de bu enflasyondan arındırılmış ekonomik büyümedir. O nedenle enflasyonun yanlış ölçülmesi aynı zamanda diğer reel iktisadi değişkenlerin de yanlış ölçülmesine neden olur.

O nedenle enflasyonun yanlış ölçülmesi aynı zamanda diğer reel iktisadi değişkenlerin de yanlış ölçülmesine neden olur.

TÜİK madde fiyatlarını hâlâ yayımlamamaktadır.

Ekonomik büyüme özelinde enflasyonun olandan daha düşük ölçülmesi ekonomik büyümenin de olduğundan daha yüksek ölçülmesine neden olmaktadır. Yine benzer şekilde yerel para biriminin değerliliğini gösteren reel efektif döviz kuru da enflasyon ölçümünden etkilenmekte ve yanlış ölçüm yerel paranın değerliliği konusunda yanlış fikir verebilmektedir.

1.2.2. İstatistik Dışı Güven Problemleri

Gözlemlenen istatistiksel farklılaşmalara ek olarak TÜİK tarafındaki birçok gelişme de açıklanan enflasyon oranlarına olan tereddütleri güçlendirdi. Bu gelişmelerden birisi TÜİK'in üst yönetiminde gerçekleşen istifa ve görevden almalar oldu. TÜİK'in yönetim kadrosundaki alışılmışın dışında değişikliklerin ilki 2016 yılında TÜİK Başkanı Birol Aydemir'in istifası oldu. Birol Aydemir görevinin dolmasına kısa bir süre kala pek rastlanmadık şekilde istifa ederek görevinden ayrıldı. Yerine getirilen Mehmet Aktaş döneminde 2018 Eylül enflasyonunun oldukça yüksek gelmesinden hemen sonra TÜİK Başkan Yardımcısı Enver Taştı görevden alındı. Devamında Mehmet Aktaş 2019 yılında görevinden alınırken yerine vekaleten Yinal Yağan atandı. Nisan 2019'da göreve başlayan Yinal Yağan sadece bir yıl görevde kaldı ve 2020 Mayıs ayında görevden alındı. Yerine getirilen Muhammed Cahit Şirin de 2021 yılı Şubat ayında görevinden alındı. Şirin'den boşalan koltuğa vekaleten Sait Erdal Dinçer atandı. Sait Erdal Dinçer de bir seneden kısa bir süre görevde kalabildi ve görevi Erhan Çetinkaya'ya devretti. Tablo 2'ye göre 2016-2022 yılları arasında tam altı farklı kişi TÜİK'e başkanlık yaptı. Ayrıca 2020 Haziran ayında TÜİK'in 26 bölge müdüründen 10'u Cumhurbaşkanlığı kararıyla görevden alındı. Bu dönemdeki görevden almalar kuruma olan güveni oldukça sarsıcı gelişmeler oldu.

Güven zedeleyen bir başka gelişme ise TÜİK'in 2022 Mayıs enflasyonu ile birlikte ürün ve madde fiyatlarını yayımlamayı durdurma kararı alması oldu. TÜİK kendisine olan güveni zedelemesi kaçınılmaz olan bu yeni kararı, piyasadaki fiyat hareketlerinin daha doğru okunması ve takip edilmesine imkan verecek bazı düzenlemeler olarak açıkladı.³ TÜİK Başkan Yardımcısı İbrahim Demir ise yapılan değişikliği, AB üyesi ülkelerin şeffaflık düzeyine uyum sağlamak amaçlı olduğunu savundu.⁴ Öte yandan TÜİK'in madde

³ https://www.tuik.gov.tr/media/announcements/Tufe_duyuru_tr.pdf (Erişim tarihi: 20.8.2025)

⁴ <https://www.gazeteduvar.com.tr/tuik-baskani-ibrahim-demirden-sepet-savunmasi-seffalik-icin-kaldirdik-haber-1567812> (Erişim tarihi: 20.8.2025)

Tablo 2: TÜİK Başkanları Görev Başlangıç Ve Bitiş Tarihleri 2011-2025

	Görev Başlangıç	Görev Bitiş	Atanma Şekli
Birol Aydemir	12.09.2011	15.02.2016	Asaleten
Mehmet Aktaş	16.02.2016	18.04.2019	Vekaleten
Yinal Yağan	18.04.2019	22.05.2020	Vekaleten
Muhammed Cahit Şirin	22.05.2020	15.02.2021	Vekaleten
Sait Erdal Dinçer	02.03.2021	28.01.2022	Asaleten
Erhan Çetinkaya	28.01.2022	-	Asaleten

Kaynak: TÜİK

fiyatlarını yayımlamamasına karşı açılan davayı TÜİK kaybetti ve kararı Danıştay onadı.⁵ Fakat mahkeme kararlarına rağmen TÜİK madde fiyatlarını hâlâ yayımlamamaktadır. Tüm bu istatistik ve istatistik dışı gelişmeler, TÜİK'in güven konusunda büyük bir yara almasıyla sonuçlandı ve TÜİK tarafından yayımlanan istatistikler kamuoyunca ciddi kuşku uyandırmaktadır.

2. TÜİK'TEKİ YAPISAL SORUNLAR

Veri güvenilirliğine dair tartışmaların oldukça merkezinde olan TÜİK'in yapısal sorunlarına baktığımızda ilk başta siyasi ve idari bağımlılık gelmektedir. Kurum idari ve mali açıdan Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlıdır. Bu bağıllık iktidarın performansını ölçmede kullanılan istatistiklerin üretilmesinde tarafsızlık ve özerklik endişelerine yol açmaktadır. Yukarıda bahsi geçen istatistiki verilerdeki güvensizliğin hep iktidarın lehine olacak şekilde gerçekleşmesi buradaki siyasi ve idari bağımlılığa dair şüpheleri güçlendirmektedir.

Siyasi ve idari bağımlılık atamalar noktasında da yapısal bir sorunu ortaya çıkarmaktadır. Tablo 2'deki görev sürelerine bakıldığında, özellikle 2019 yılından itibaren görevden almaların sıklaştığını görülmektedir. Bu görevden almaların arkasında 2019'dan itibaren ekonomik verilerin kötüye gitmesi olmakla birlikte, bu kadar sıklıkla görevden alabilmenin kaynağında Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçiş sonrasında Cumhurbaşkanının yetkilerinin genişlemesi bulunmaktadır. Nitekim istatistiki verilerin kötü gelmesinde etkin olan para politikalarını uygulayan Merkez Bankasında

⁵ <https://bianet.org/haber/disk-in-actigi-madde-sepeti-davasinda-tuik-e-bir-darbe-de-danistay-dan-293811> (Erişim tarihi: 20.8.2025)

Bu koşullarda kurum yöneticileri, görevleri ile ilgili herhangi bir güvenceden yoksun olduklarından, görevden alınma endişesiyle hükümeti rahatsız edecek istatistikler yayınlamaktan çekinebilmektedir.

da benzer görevden almalar olmuştur. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçiş sonrasında hem üst düzey yönetici hem de kritik görevlerdeki personel değişiklikleri daha sık gerçekleşmektedir. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminden önce TÜİK başkanları Bakanlar Kurulu tarafından atanmaktaydı ve başkan istifa etmediği sürece beş yıl boyunca görevinin başında kalabiliyordu. Fakat yeni sistemle birlikte bu uygulama yürürlükten kalktı ve Cumhurbaşkanı kararı ile başkanlar ve diğer önemli kadrolar hızlıca görevden alınabilir oldu. Halkın vergileriyle finanse edilen TÜİK'in başkanının yalnızca bir kişinin kararıyla görevden alınabilmesi, kurumun siyasi iktidara bağımlı hâle geldiği yönündeki algıyı güçlendirdi. Bu koşullarda kurum yöneticileri, görevleri ile ilgili herhangi bir güvenceden yoksun olduklarından, görevden alınma endişesiyle hükümeti rahatsız edecek istatistikler yayınlamaktan çekinebilmektedir. Bazen bu endişe istatistikleri daha iyi gösterebilmek için yöneticileri metodolojik değişiklik arayışına da itebilmektedir.

Yine buradaki bir diğer yapısal sorun da liyakatin geri plana itilerek sadakatin ön plana çıkmasıdır. Sadakatin ön plana çıktığı bir durumdaysa profesyonel çalışanların motivasyonu düşer ve devamında liyakatli çalışanlar kurumdaki uzaklaşmaya başlar. Bu kayıplar bir yandan kurumun personel niteliğini düşürürken bir yandan da kurum hafızasının yok olmasına neden olur. Kurumda başkanlık yapmış isimlere geriye doğru bakıldığında, örneğin 2020 yılında başkanlığa atanan Muhammed Cahit Şirin'in Emine Erdoğan'ın özel kalem müdürü ile evli olması ve düğün şahitliklerini Recep Tayyip Erdoğan ve Emine Erdoğan'ın yapması dikkatleri çekmişti.⁶ Üstelik Şirin atandığında kurumdaki tecrübesi sadece iki yıldır. Mevcut TÜİK Başkanı Erhan Çetinkaya'nın ise istatistik alanında herhangi bir çalışması olmadığı gibi göreve atandığında sadece üç yıllık bir kurum tecrübesi bulunmaktaydı.

2.1. Liyakat ve Kurumsallık Vaka Örneği: TÜİK Basın Toplantısı Sunumu

12 Temmuz 2024 tarihinde TÜİK Başkanı tarafından yapılan bir basın toplantısı ve orada yapılan bir sunum oldukça dikkat çekti.⁷ Türkiye'nin en

⁶ <https://www.patronlardunyasi.com/erdoganin-nikah-sahidi-oldugu-isim-tuik-baskani-olarak-atandi> (Erişim tarihi: 20.8.2025)

⁷ <https://tr.euronews.com/2024/07/12/tuikin-sendikalara-yolladigi-sunumdaki-us-lup-tepkilere-yol-acti> (Erişim tarihi: 20.8.2025)

önemli kamu kuruluşlarından biri olan TÜİK tarafından hazırlanan Tüketici Fiyat Endeksi sunumu son derecede basit Türkçe hataları olduğu ve oldukça agresif ve kurumsallıktan uzak bir dil kullanıldığı için eleştirilmiştir. Örneğin bir sunum maddesinde “Hesap ucu ucuna yetişirken, kalkıp bir de bir anlatıcılığı olmayan fiyatlar hesaplamaktan vazgeçtik” deniyordu. Ayrıca sunumda sıklıkla kullanılan ünlemler kurumsal üsluba uymamaktaydı. Türkçe problemlerine ek olarak matematiksel gösterimlerde de temel hatalar bulunmaktaydı. Mesela bir sunum maddesinde 14 ve 29 kat artışlar sırasıyla “30-2/2” ve “60-2/2” şeklinde formülize edilmişti. Türkiye’de enflasyonun kaynağına dair konu dışı bilgiler verilirken bazı bulgulara dair herhangi bir referans verilmemişti. Mesela “*Türkiye’de şirket kârları enflasyonu yukarı taşıyan bir etkiye sahiptir, akademik olarak bu gösterilmiştir*” denilirken herhangi bir referans verilmemişti. Ayrıca Türkiye’de şirket kâr artışlarının fahiş olduğu iddia edilirken, diğer ülkelerde durumun böyle olmadığı yine referans verilmeden iddia edilmişti. Ayrıca yapılan sunumda, enflasyonun kaynağı olarak piyasada faaliyet gösteren firmalar gösterilmişti. TÜİK Başkanı ayrıca “Bu tartışılın diye söylemiyorum ama enflasyonun %75 olmasıyla %45 olması arasında nasıl bir fark var bunu bir irdelemek lazım. Bana sorarsanız bir fark yok” ifadelerini kullanmış ve istatistiklerle uğraşan bir kurumun başkanı olarak oldukça tepki çekmişti.

Sunumdaki tuhaflıklar sadece bunlarla sınırlı değildi. Alternatif enflasyon ölçümü yapan kuruluşları da hedef alan sunum, diğer ölçümlerden özellikle ENAG’ı hedef alırken bunu ENAG’ı eleştiren X (Twitter) hesaplarını paylaşarak yapmıştır. İşin daha da tuhaf tarafı, yapılan paylaşımda ENAG’ın başındaki isim olan Veysel Ulusoy’u hedef alınmış, enflasyon farkları nedeniyle ortaya çıkan tartışmayı kişiselleştirmeye götüren paylaşımlar yapılmıştır. Örneğin, bir X hesabının Veysel Ulusoy’u enflasyonla ilgisi olmayan, yanlış çıkan bir tahmini üzerinden eleştirdiği tweet, Ulusoy’u itibarsızlaştırmak amacıyla sunumda paylaşılmıştır. Enflasyon ölçümüyle ilgisi olmayan, Ulusoy’u hedef alan ve alaycı içerikler taşıyan başka X paylaşımları da sunum sırasında gösterilmiştir. Sunumda kullanılan dil ve kamu kurumu ciddiyetini yansıtmayan bu yaklaşım kurumun liyakat açısından geldiği noktayı özetleyen çarpıcı bir tablo ortaya koymaktadır.

Sunumda kullanılan dil ve kamu kurumu ciddiyetini yansıtmayan bu yaklaşım kurumun liyakat açısından geldiği noktayı özetleyen çarpıcı bir tablo ortaya koymaktadır.

3. YANLIŞ İSTATİSTİK ÖLÇÜMÜNÜN ETKİLERİ

İstatistik ölçümüne dair güven kaybının ekonominin farklı kesimleri üzerinde farklı negatif etkileri olmaktadır. Özellikle enflasyondaki kuşkulu veriler,

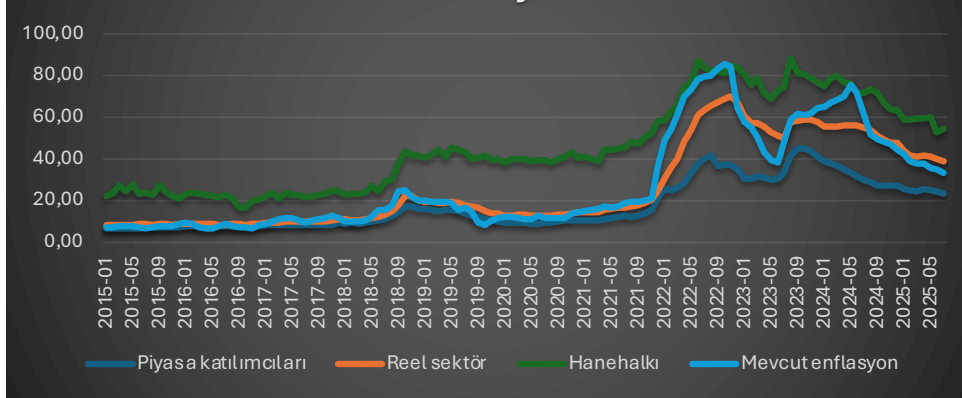
Enflasyondan arındırılmış ekonomik büyüme, reel büyüme, düşük enflasyon ölçümünde olduğundan daha yüksek çıkacaktır ve bu da uygulanan ekonomi politikalarının gerçek performansını yanlış yorumlamaya yol açacaktır.

o verileri kullanarak o veriler üzerinden para politikası geliştirecek merkez bankalarını yanıltma tehlikesi taşımaktadır. Örneğin enflasyon gerçekte olanın daha altında ölçülürse, o yanlış ölçülen enflasyon oranına göre faiz politikasını belirleyen merkez bankası faizleri olması gerekenden daha düşük seviyede tutabilir. Enflasyon olması gerekenden düşük olduğunda ayrıca bazı diğer kamu kuruluşları harcamaları azaltmaktan vazgeçebilir ve hatta artırabilir. Bu durum da yine enflasyonun daha da yükselmesine yol açar.

Enflasyon ölçümündeki hatalar ekonomik büyüme verilerini de etkilemektedir. Enflasyondan arındırılmış ekonomik büyüme, reel büyüme, düşük enflasyon ölçümünde olduğundan daha yüksek çıkacaktır ve bu da uygulanan ekonomi politikalarının gerçek performansını yanlış yorumlamaya yol açacaktır. Olduğundan düşük enflasyon ve olduğundan yüksek ekonomik büyüme maliye tarafında hükümeti gereksiz harcamaları itebilir yahut vergiler yanlış ayarlanabilir.

Hanehalkı, açıklanan enflasyon verilerine güven duymadığında, bu durum enflasyon beklentileri kanalıyla doğrudan ya da dolaylı olarak ekonomik ve finansal kararlarını etkileyebilmektedir. Bazı araştırmalar, algılanan enflasyon oranlarının tüketicilerin harcama, tasarruf ve iş başvurusu tercihleri üzerinde doğrudan bir etkiye sahip olabileceğini göstermektedir (Huber, Minina, & Schmidt, 2023; Benoît, 2019). Hanehalkları geçmişte algıladıkları enflasyonun gelecekte de yaşanacağı beklentisinde olurlar (D'Acunto vd., 2024). Başka önemli bir çalışma ise enflasyon algıları daha doğru olan hanehalkının aynı zamanda daha az önyargılı enflasyon beklentileri oluşturduğunu göstermektedir (Albidgren & Kuchler, 2019). Bu bulgular bize düşük açıklanan enflasyonun, gerçek enflasyonun daha da yükselmesine yol açabileceğini ima etmektedir. Artan enflasyon ise ekonomiyi durgunluğa doğru itecektir.

Yanlış ölçümler iş dünyasını da yanlış yönlendirecektir. İşletmeler yatırım, üretim ve istihdam kararlarını TÜİK verilerini göz önünde bulundurarak almak durumundadır. Yanlış enflasyon ve büyüme verileri firmaları hatalı yatırımlara yönlendirerek zarara uğratır. Enflasyonun ve faizlerin yanlış yerde belirlenmesi firmaların risk seviyesinin doğru ölçülmesini engeller ve bu firmalara yatırım yapan yatırımcıları da yanıltabilir. Diğer yandan Türk firmaları tasarruf eksikliği nedeniyle uluslararası kuruluşlardan borçlanmak durumunda kalmaktadır. Krediyi veren yabancı kuruluşlar enflasyonun ve faizin yanlış yerde konumlandığı durumda riskliliği ölçmede hata yapabilir,

Grafik 5: Geleceğe Dair Enflasyon Beklentileri

Kaynak: TCMB, Hanehalkı enflasyon beklenti anketi

Tüm bu problemlerin belki de en önemlisi çalışanların aldığı ücretin yanlış hesaplanması neticesinde ücretlerin düşük kalması ve alım gücünün düşmesidir.

yahut hata yapabilme riskinin yüksekliği nedeniyle kredi verme konusunda daha çekimser ve katı bir tutum sergileyebilir. Uluslararası kuruluşların TÜİK'e güven kaybı uluslararası itibarı da zedelemektedir. Verilerin güvenli olmadığı yerde bu verilerle çalışacak olan IMF, Dünya Bankası ve OECD gibi uluslararası kuruluşlar güvenilir bulmadıkları veriler üzerinden değerlendirme yapmaktan kaçınabilir ya da yanlış analizlerde bulunarak yanlış yönlendirebilir.

Grafik 5'te farklı kesimlerin geleceğe dair enflasyon beklentileri sunulmaktadır. Grafikte gösterilen dönem boyunca yüksek faiz ortamında ilk kez enflasyon ciddi bir düşüş eğilimindeyken, reel sektör ve hanehalkı enflasyon beklentileri mevcut enflasyonun bile üzerinde kalmaktadır. Buradaki yüksek enflasyon beklentisi, bu kesimlerin mevcut enflasyonun ölçülen çok daha yüksek olduğu düşüncesiyle gelecekte de gerçek enflasyonun mevcut enflasyon seviyesinden yüksekte kalacağı beklentisinde olduğunu göstermektedir. Böylesi beklentiler yukarıda bahsedildiği üzere hanehalkı ve reel sektör kesimlerinin tüketim, tasarruf ve yatırım harcamalarını etkileyecektir.

Tüm bu problemlerin belki de en önemlisi çalışanların aldığı ücretin yanlış hesaplanması neticesinde ücretlerin düşük kalması ve alım gücünün düşmesidir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının verilerine göre Türkiye'de çalışanların yaklaşık %40'ı asgari ücret almaktadır. Fakat bu veriler hatalı olmasa da bazı sosyal sigorta primlerinin asgari ücrete göre yatırılması ama gerçekte daha yüksek ücretlerden ödeme yapılması nedeniyle gerçekte olandan daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Fakat

Enflasyonun düşük ölçülmesi böylelikle kamunun ücret ve transfer ödemelerini görece düşük tutmasına ve halkın yoksullaşmasına neden olmaktadır.

her halükarda milyonlarca insanın asgari ücret ile geçindiği bir gerçektir. Asgari ücret ise bir komisyon üzerinden belirlense de belirlenen asgari ücret enflasyon göz önünde bulundurularak hesaplanmaktadır. Ayrıca özel sektördeki kuruluşların birçoğu da asgari ücreti referans alarak ücret zammını belirlemektedir. Dolayısıyla asgari ücrete gelecek zamlar özel sektördeki zamlara da referans olmakta, o nedenle TÜİK tarafından yayımlanan enflasyon her iki kesimin ücretinde belirleyici rol oynamaktadır. Keza Türkiye’de yaklaşık 5,5 milyon memurun ücreti de TÜİK’in yayımladığı enflasyona göre belirlenmektedir. Ücretli çalışanlara ek olarak emeklilerin maaşı da yine enflasyon oranına göre belirlenmektedir. Enflasyonun düşük ölçülmesi böylelikle kamunun ücret ve transfer ödemelerini görece düşük tutmasına ve halkın yoksullaşmasına neden olmaktadır. Toplumun yanlış ekonomi politikaları ile yoksullaştırılması doğrudan ücret kesintisi ya da düşük zam teklifi üzerinden değil, enflasyona göre hanehalkları koruyormuş gibi düşük açıklanan enflasyon üzerinden yapılmaktadır. Hatta düşük açıklanan bu enflasyona göre yapılan asgari ücret zamları, asgari ücretle geçinenleri neredeyse aç bırakacak seviyeye düşüreceği için belirli miktarda enflasyon üstü zamlar da yapılarak toplumun en alt kesimi bir anlamda hayatta tutulmaya çalışılmaktadır. Gelir olarak en alt kademede yer alan asgari ücretlilerin bu enflasyon üstü ücret zamları enteresan şekilde Türkiye’de gelir eşitsizliğini azaltmaktadır (Kaçmaz vd., 2024).

4. TÜİK İÇİN YAPISAL REFORM ÖNERİLERİ

TÜİK’in karşı karşıya olduğu güven problemini çözebilmesi için yapısal reformlara gitmesi gerekmektedir. TÜİK’in işleyiş ve yapısında gerekli reformlar yapılmadığı takdirde, ekonomik göstergeler iyileşse dahi, kurumun yayınladığı verilere karşı her zaman bir kuşku olacaktır. Böylesi bir durum yukarıda bahsi geçen güven probleminin olumsuz etkilerinin devam etmesine yol açacaktır.

Kurumsal güven problemini azaltma yöntemlerinden birisi kurumun veri üretiminde şeffaflaşması olacaktır. İstatistiki verilerin kötüleşmesiyle birlikte kurumun ürettiği istatistiklerin sorgulanır olmasının yanısıra şeffaflık da gittikçe azalmaktadır. İkinci bölümde bahsedilen şeffaflığı azaltıcı uygulamalar kuşkuları daha da artırmıştır. Kuşkuların artması daha fazla şeffaflık gerektirirken, kurum daha az sayıda veri paylaşım yoluna gitmiştir. Gerçek bir şeffaflık, sadece veri paylaşımının artırılmasıyla değil, aynı zamanda

kullanılan yöntemlerin açık biçimde paylaşılmasıyla, yani metodolojik şeffaflıkla mümkündür.

TÜİK'in hâlen kullandığı ancak tartışmalı olan metodolojik yöntemlerin de daha açık ve anlaşılır şekilde paylaşılması gerekmektedir. TÜİK kullandığı bilimsel metotları, veri toplama ve hesaplama süreçlerini düzenli olarak kamuoyuyla paylaşmalı ve yanlış anlamaları giderecek şekilde kamuoyu ile şeffaf bir iletişim kurmalıdır. Ayrıca hesap verebilirlik açısından veri kalitesi, metodolojik güncellemeler ve tüm bu süreçte yaşanan zorluklar düzenli ilerleme raporları ile yayınlanmalıdır. Kuşkusuz daha fazla şeffaflaşma ve hesap verilebilirlik beraberinde yeni tartışmaları da getirecektir ama bir adım daha var ki onun şeffaflık ve hesap verebilirlikle beraber atılması buradaki güven problemini önemli oranda azaltacaktır. O adım ise kurumun denetime açılmasıdır.

Kurumun güven kaybını geri kazanmada şeffaf, bağımsız ve çok katmanlı bir denetim sisteminin hayata geçirilmesi elzemdir. Sistem bir yönüyle uluslararası standartları içermeli ama aynı zamanda ulusal ihtiyaçlara da cevap verecek nitelikte olmalıdır. Uluslararası kuruluşların yapacakları ve sorunu ciddiye alarak hazırladıkları bağımsız değerlendirmeler ve yayınlayacakları raporlar kurumun metodolojisinin evrensel standartlara uygunluğunu teyit edecek ve uluslararası piyasalara güven verecektir. Ulusal düzeydeyse bağımsız bir denetleme kuruluna da ihtiyaç bulunmaktadır. Burada kritik nokta denetimin gerçekten bağımsız niteliği taşıyabilecek düzeyde olmasıdır. Türkiye'de birçok alanda olduğu gibi denetim alanında da işler yapılmıyormuş gibi göstermek için yapılmakta ve o nedenle de denetimler göstermelik ve işlevsiz olmaktadır. Denetim mekanizmasının tarafsız halde çalışabilmesi için muhalefet partilerinin, meslek odalarının, üniversitelerin ve de sivil toplum kuruluşlarının yer aldığı geniş katılımlı bir denetleme kuruluna ihtiyaç duyulmaktadır. Bu geniş katılımlı denetime ek olarak medyanın da içerden veya dışarıdan denetleme mekanizmasına katkı sunması gerekmektedir.

Ulusal ve uluslararası denetim mekanizmasına ek olarak kurumun bağımsız çalışabilmesi için idari ve mali özerkliği de yasal güvence altına alınmalıdır. Tüm bu şeffaflaşma, hesap verebilirlik ve denetim önerilerinin gerçekleşmesi aynı zamanda yukarıda bahsi geçen liyakat sorununun da çözülmesine yardımcı olacaktır. Zira tüm bu adımların uygulanması beraberinde liyakatli bir kadronun yönetimini zaruri kılacaktır ve liyakat kaçınılmaz olacaktır. Bu noktada TÜİK Başkanının önceki gibi Bakanlar Kurulu

Kurumun güven kaybını geri kazanmada şeffaf, bağımsız ve çok katmanlı bir denetim sisteminin hayata geçirilmesi elzemdir.

TÜİK'in ürettiği verilerin hem iç kamuoyunda hem de uluslararası düzeyde sorgulanır hâle gelmesi, yalnızca teknik bir sorun değil; aynı zamanda demokratik şeffaflık ve yönetim açısından da ciddi bir zafiyetin göstergesidir.

kararı ya da TBMM'de görüşüldükten sonra meclis kararı ile atanması liyakat sorununu azaltacak bir diğer adımdır. Tabii tüm bu önerilerin mevcut Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi içerisinde ve kutuplaşma seviyesinde güven problemini azaltıcı etkileri sınırlı olacağı şerhini de düşmek gerekir.

SONUÇ

Bu çalışmada, TÜİK'e yönelik istatistiksel güven sorunu, çeşitli boyutlarıyla ele alınmıştır. İstatistiklerin tutarlılığı ve verilerin doğruluğu gibi teknik konuların yanı sıra, kurumsal bağımsızlık, siyasi müdahale riski ve yönetsel liyakat gibi yapısal sorunlar da analiz edilmiştir. Özellikle, verilerin son yıllarda diğer verilerden ayrışan patikala çizmesi, kamuoyuyla paylaşımında şeffaflık ve hesap verebilirlik mekanizmalarının zayıflığı, kamu güvenini zedeleyen temel unsurlar arasında yer almaktadır. TÜİK'in ürettiği verilerin hem iç kamuoyunda hem de uluslararası düzeyde sorgulanır hâle gelmesi, yalnızca teknik bir sorun değil; aynı zamanda demokratik şeffaflık ve yönetim açısından da ciddi bir zafiyetin göstergesidir.

Bu bağlamda, yalnızca veri miktarının artırılması değil, aynı zamanda metodolojik şeffaflığın sağlanması, karar alma süreçlerinde kurumsal bağımsızlığın güvence altına alınması, bağımsız denetim ve üst düzey atamalarda liyakat ilkesinin esas alınması temel reform alanları olarak öne çıkmaktadır. Aksi takdirde, yanlış ya da eksik ölçümün ekonomi politikaları üzerinde yaratabileceği olumsuz etkiler, toplumsal güven kaybının daha da derinleşmesine yol açacaktır.

KAYNAKÇA

- Albidgren, Kim and Andreas Kuchler, “Revisiting the inflation perception conundrum,” *Working Paper 144*, Danmarks Nationalbank July 2019
- Cœuré, Benoît, “Inflation expectations and the conduct of monetary policy,” 2019. Speech by Benoît Cœuré, Member of the Executive Board of the ECB, at an event organised by the SAFE Policy Center, Frankfurt am Main, 11 July 2019.
- D’Acunto, F., Charalambakis, E., Georgarakos, D., Kenny, G., Meyer, J., & Weber, M. (2024). *Household inflation expectations: An overview of recent insights for monetary policy*.
- Huber, S. J., Minina, D., & Schmidt, T. (2023). *The pass-through from inflation perceptions to inflation expectations* (No. 17/2023). Deutsche Bundesbank Discussion Paper.
- Kaçmaz, Y. S., Kuzubaş, T. U., Tarlacı, İ., & Torul, O. (2024). *Unequal Outcomes in Unequal Times: The Distributional Consequences of Turkey’s Unorthodox Policies*. Boğaziçi University Working Papers.
- Stanisławska, E. (2019). Consumers’ perception of inflation in inflationary and deflationary environment. *Journal of Business Cycle Research*, 15(1), 41-71.
- Çevrimiçi Kaynaklar
- <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-II.-Ceyrek:-Nisan-Haziran,-2025-54070> (Erişim tarihi: 30.08.2025)
- <https://arastirma.disk.org.tr/wp-content/uploads/2025/04/Issizligin-gorunu-mu-NISAN-2025.pdf> (Erişim tarihi: 30.08.2025)
- https://bigpara.hurriyet.com.tr/haberler/genel-haberler/sinan-aygun-turk-e-konomisi-dolarkes-oldu_ID383615/ (Erişim tarihi: 30.8.2025)
- https://x.com/ali_hakan_kara/status/1955318285617991972/photo/1 (Erişim tarihi: 25.8.2025)
- https://www.tuik.gov.tr/media/announcements/Tufe_ duyuru_tr.pdf (Erişim tarihi: 20.8.2025)
- <https://www.gazeteduvar.com.tr/tuik-baskani-ibrahim-demirden-sepet-savunmasi-seffalik-icin-kaldirdik-haber-1567812> (Erişim tarihi: 20.8.2025)

<https://bianet.org/haber/disk-in-actigi-madde-sepeti-davasinda-tu-ik-e-bir-darbe-de-danistay-dan-293811> (Erişim tarihi: 20.8.2025)

<https://tr.euronews.com/2024/07/12/tuikin-sendikalara-yolladigi-sunumda-ki-uslup-tepkilere-yol-acti> (Erişim tarihi: 20.8.2025)

<https://www.patronlardunyasi.com/erdoganin-nikah-sahidi-oldugu-isim-tu-ik-baskani-olarak-atandi> (Erişim tarihi: 20.8.2025)

LİBERAL PERSPEKTİF ANALİZ

Sayı: 29 • Ekim 2025

SAYILARIN SİYASETİ: TÜİK'İN GÜVEN KRİZİ

Dr. Caner Gerek

Çankaya Mahallesi Atatürk Bulvarı No: 160 D: 10, Çankaya, Ankara

(312) 213 24 00 www.oad.org.tr info@oad.org.tr

[f](https://www.facebook.com/ozgurlukarastirmalari) [ozgurlukarastirmalari](https://www.facebook.com/ozgurlukarastirmalari) [ozgurlukar](https://twitter.com/ozgurlukar)